

Innst. 296 L

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Prop. 76 L (2016–2017)

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandeloven (beløpsgrense for kontantvederlag mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonen inneholder forslag til regler om tilsyn med etterlevelsen av hvitvaskingsloven for tilbydere av virksomhetstjenester. I tillegg foreslås en beløpsgrense for kontantvederlag til forhandlere av gjenstander på 40 000 kroner. Forhandlere av gjenstander vil da ikke lenger være underlagt reglene i hvitvaskingsloven. Forslagene medfører at Norge overholder EØS-forpliktelser i direktiv 2005/60/EF (tredje hvitvaskingsdirektiv).

Departementet foreslår regler om en autorisasjonsordning for tilbydere av virksomhetstjenester, i samsvar med hvitvaskingslovutvalgets forslag i NOU 2015:12. Det foreslås krav om tillatelse for å tilby virksomhetstjenester, hjemmel for tilbakekall av tillatelse, krav til egnethet for innehaver av tillatelse og straffetrussel dersom virksomhetstjenester tilbys uten tillatelse. Dersom innehaveren av tillatelsen er et foretak, foreslår departementet at egnethetskravene skal gjelde personer i visse roller i foretaket, og det skal meldes fra til tilsynsmyndigheten ved endringer i rollene i foretaket. I tilknytning til dette foreslår departementet, i samsvar med utvalgets anbefalinger, endringer i definisjonen av tilbyder av virksomhetstjenester.

Når det gjelder tilsynsmyndigheter, foreslår departementet, i samsvar med utvalgslertallets forslag, at Finanstilsynet skal administrere autorisasjonsord-

ningen for og ha tilsyn med tilbydere av virksomhetstjenester.

Departementet foreslår videre at det innføres en beløpsgrense for kontantvederlag til forhandlere av gjenstander på 40 000 kroner. Forslaget er i samsvar med anbefalingen fra utvalgets mindretall. Forslaget innebærer at forhandlere av gjenstander generelt ikke lenger vil være underlagt hvitvaskingsloven. Departementet foreslår å videreføre dagens forskriftshjemmel til å underlegge særskilte grupper forhandlere av gjenstander hvitvaskingsloven, uavhengig av oppgjørsform.

Proposisjonen inneholder også forslag om at Finanstilsynet skal føre tilsyn med overholdelse av bestemmelsen om land-for-land-rapportering (LLR) i verdipapirhandeloven § 5-5a med tilhørende forskrift. Dette tilsynet er begrenset til en kontroll med LLR og vil følge reglene for kontroll med utstederforetaks finansielle rapportering så langt de passer. Det foreslås videre at departementet kan fastsette nærmere regler i forskrift om kontroll av LLR, samt tiltak for å sikre at det blir gitt korrekt informasjon i tilfeller der LLR ikke er i samsvar med lov eller forskrift. Det foreslås videre at Finanstilsynet skal kunne ilegge overtredelsesgebyr dersom LLR ikke er i samsvar med lov eller forskrift når overtredelsen har skjedd forsettlig eller uaktsomt.

For øvrig vises det til proposisjonen med nærmere omtale av bakgrunn for lovforslaget i proposisjonens kapittel 2, tilsyn med tilbydere av virksomhetstjenester i kapittel 3, beløpsgrense for kontantvederlag for forhandlere av gjenstander i kapittel 4, tilsyn med overholdelse av verdipapirhandeloven § 5-5a (land-for-land-rapportering) i kapittel 5, økonomiske og administrative konsekvenser i kapittel 6 og merknader til de enkelte bestemmelser i kapittel 7.

Komiteens merknader

Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lisbeth Berg-Hansen, Tore Hagebakken, Irene Johansen, Marianne Marthinsen, Torstein Tvedt Solberg og Truls Wickholm, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Svein Flåtten, Sigurd Hille, Heidi Nordby Lunde og Siri A. Meling, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi, Roy Steffensen og Kenneth Svendsen, fra Kristelig Folkeparti, lederen Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Sosialistisk Venstreparti, Snorre Serigstad Valen, viser til forslag i Prop. 76 L (2016–2017) om endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandeloven (beløpsgrense for kontantvederlag mv.) som blant annet vil medføre at Norge overholder EØS-forpliktelser i direktiv 2005/60/EF (tredje hvitvaskingsdirektiv).

Tilsyn med tilbydere av virksomhetstjenester

Komiteen viser til at departementet foreslår regler om en autorisasjonsordning for tilbydere av virksomhetstjenester. Det foreslås krav om tillatelse for å tilby virksomhetstjenester, hjemmel for tilbakekall av tillatelse, krav til egnethet for innehaver av tillatelse og straffetruassel dersom virksomhetstjenester tilbys uten tillatelse. Komiteen slutter seg til disse forslagene, samt forslaget om at Finanstilsynet skal administrere autorisasjonsordningen for å ha tilsyn med tilbydere av virksomhetstjenester.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det de seinere år har vært en uønsket sterk økning i byråkratiet, og forutsetter at regjeringen i implementeringen av autorisasjonsordningen legger vekt på enkelhet for brukerne, minimering av byråkrati og kostnadseffektivitet.

Beløpsgrense for kontantvederlag til forhandlere av gjenstander

Komiteen viser til at departementet foreslår at det innføres en beløpsgrense for kontantvederlag til forhandlere av gjenstander på 40 000 kroner. Medlemmene i hvitvaskingslovutvalget var uenige om dette forslaget i NOU 2015:12. Et flertall på syv medlemmer anbefalte ikke innføring av en beløpsgrense for kontantvederlag. Et mindretall på tre medlemmer anbefalte innføring av en beløpsgrense for kontantvederlag på 40 000 kroner, kombinert med at

særskilte grupper forhandlere av gjenstander pekes ut til å være underlagt hvitvaskingsloven, uavhengig av oppgjørsform.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Venstre, antar at det vil være enklere og mer rimelig for forhandlere å forholde seg til en beløpsgrense enn å etablere rutiner, lage risikovurderinger og gjennomføre kundekontroller i samsvar med hvitvaskingsloven. Flertallet viser til at alminnelige dagligdagse transaksjoner ikke vil berøres av endringen, og understreker at beløpsgrensen ikke vil gjelde for kjøp og salg mellom privatpersoner. Forslaget fremmet av departementet er i samsvar med anbefalingen fra utvalgets mindretall, og flertallet slutter seg til dette forslaget.

Flertallet viser for øvrig til NHOs innspill i brev av 27. april 2017 til finanskomiteen med blant annet vekt på bekjempelse av svart økonomi:

«Forslaget går ut på at flere betalinger må ses i sammenheng. Begrunnelsen er å motvirke at reglene blir omgått ved å dele opp betalinger. Skattekontoret skal ha tilsyn med dette. For å være sikre på hvilke betalinger bedriftene skal avvise, må de vite hva som skal være omfattet av uttrykket 'der oppgjøret gjennomføres i flere operasjoner' i hvitvaskingsloven § 4 a. Skattedirektoratet bør lage en veileder om dette.»

Flertallet mener det kan være formålstjenlig at det utarbeides en slik veileder.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Venstre påpeker at hvitvaskingslovutvalgets flertall fraråder å innføre forbud mot kontantvederlag på over 40 000 kroner til forhandlere ved kjøp av gjenstander. Flertallet viser til at et slikt forbud vil være problematisk ut fra Grunnloven § 102 første ledd første punktum og EMK artikkel 8 nr. 1. Utvalgets flertall stiller også spørsmål ved effekten av et slikt forbud.

Disse medlemmer mener det bør meget tungtveiende grunner til for at prinsippet om kontanter som tvungent betalingsmiddel kan fravikes. Slike tungtveiende grunner kan vanskelig anses å eksistere i dette tilfellet. Det hersker tvert imot tvil om hvorvidt forbudet i det hele tatt vil bidra til å redusere forekomsten av hvitvasking, og det er også argumentert for at forbudet kan ha motsatt effekt.

Disse medlemmer viser videre til at erfaringer fra land som Danmark, Belgia og Frankrike tilsier at når et slikt kontantforbud først er etablert, vil beløpsgrensene reduseres og gyldighetsområdet utvides betydelig etter hvert. En slik utvikling kan undergrave kontantens rolle som betalingsmiddel fullstendig. Dette er en utvikling disse medlemmer vil advare sterkt mot.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot regjeringens forslag om forbud mot kontantvederlag på over 40 000 kroner til forhandlere ved kjøp av gjenstander.

Tilsyn med overholdelse av verdipapirhandelloven § 5-5a

Komiteen slutter seg til forslaget i proposisjonen om at Finanstilsynet skal føre tilsyn med overholdelse av bestemmelsen om land-for-land-rapportering (LLR) i verdipapirhandelloven § 5-5a med tilhørende forskrift, at departementet kan fastsette nærmere regler i forskrift om kontroll av LLR samt tiltak for å sikre at det blir gitt korrekt informasjon i tilfeller der LLR ikke er i samsvar med lov eller forskrift, og at Finanstilsynet skal kunne ilegge overtredelsesgebyr dersom LLR ikke er i samsvar med lov eller forskrift når overtredelsen har skjedd forsettlig eller uaktsomt.

Oppsummering

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Venstre, slutter seg til de fremmede forslag til endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandelloven.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Venstre slutter seg til de fremmede forslag til endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandelloven med unntak av forslag til ny § 4a i hvitvaskingsloven og endringer i hvitvaskingsloven § 4 og § 12 (forbud mot kontanter).

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité med unntak av forslag til endringer i § 4, ny § 4a og endringer i § 12 i del I, som fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i hvitvaskingsloven og verdipapirhandelloven (beløpsgrense for kontantvederlag mv.)

I

I lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 4 skal lyde:

4. tilbydere av virksomhetstjenester: fysiske og juridiske personer som *i næring* tilbyr en eller flere av følgende tjenester *til tredjepersoner*:
 - a) *å opprette* selskaper og andre juridiske personer,
 - b) *å være styremedlem, daglig leder eller deltaker i et selskap, eller å inneha lignende funksjoner i andre juridiske personer,*
 - c) *å stille til rådighet* forretningsadresser, administrative adresser eller postadresser og *tilknyttede* tjenester for *selskaper og andre juridiske personer eller juridiske arrangementer,*
 - d) *å forvalte utenlandske trusters eller tilsvarende juridiske arrangementer,*
 - e) *å opptr* som aksjeeiere for tredjeperson, med mindre denne er et selskap som har finansielle instrumenter opptatt til notering på et regulert marked i EØS-stat eller er underlagt informasjonsplikt tilsvarende det som gjelder ved notering på et regulert marked i EØS-stat, eller
 - f) *å sørge* for at andre personer opptrer i posisjoner som nevnt i bokstav b, d og e.

§ 4 annet ledd nr. 7 oppheves. Nåværende annet ledd nr. 8 blir annet ledd nr. 7.

§ 4 femte ledd nytt første punktum skal lyde:

§ 4 a gjelder for forhandlere av gjenstander.

Nåværende femte ledd første punktum blir sjette ledd.

Nåværende sjette ledd blir syvende ledd.

I kapittel 1 skal ny § 4 a lyde:

§ 4 a Beløpsgrense for kontantvederlag. Kontroll

Forhandlere av gjenstander kan ikke motta vederlag i kontanter på 40 000 kroner eller mer. Dette gjelder også der oppgjøret gjennomføres i flere operasjoner.

Skattekontoret fører kontroll med at første ledd blir overholdt. Ved kontrollen gjelder skatteforvaltningsloven §§ 10-1, 10-2, 10-4, 10-10, 10-11, 10-12, 10-13 og 10-14 tilsvarende så langt de passer.

§ 12 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. rapporteringspliktige, med unntak av tilbydere av virksomhetstjenester som nevnt i § 4 annet ledd *nr. 6, og*

Nytt kapittel 5 A skal lyde:

Kapittel 5 A. Autorisasjon av tilbydere av virksomhetstjenester

§ 26 a Krav om autorisasjon for tilbyder av virksomhetstjenester

Virksomhetstjenester kan bare tilbys av fysiske og juridiske personer som er autorisert av Finanstilsynet. Autorisasjon gis etter søknad. Autorisasjon fra Finanstilsynet er likevel ikke nødvendig for advokat, autorisert regnskapsfører, autorisert regnskapsførerselskap, statsautorisert og registrert revisor og godkjent revisjonsselskap.

Autorisasjon skal ikke gis til fysiske personer som anses uegnet fordi vedkommende er dømt for straffbart forhold, og det straffbare forholdet gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte, eller i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik adferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte.

For juridiske personer som søker om autorisasjon til å tilby virksomhetstjenester, gjelder tilsvarende krav til egnethet som nevnt i annet ledd, for reelle rettighetshavere, styremedlemmer, daglig leder og andre personer i den faktiske ledelsen av virksomheten. Ved endring i posisjoner som nevnt i første punktum, skal det gis skriftlig melding til Finanstilsynet.

Ved søknad om tillatelse og melding om endring skal det legges frem ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om autorisasjonsordningen.

§ 26 b Tilbakekall av autorisasjon

Finanstilsynet kan tilbakekalle autorisasjon etter § 26 a dersom vilkårene for autorisasjon ikke lenger er oppfylt.

§ 28 første ledd skal lyde:

Med bøter straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer denne lovs §§ 5, 6, 7, 8, 15, 17, 18, 22 eller 26 a eller forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene.

II

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 15-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Finanstilsynet fører kontroll med at årsregnskap, årsberetning, halvårsregnskap og annen finansiell rapportering, *samt rapportering om betalinger til myndigheter*, fra utstedere av omsettelige verdipapirer som er eller søkes notert på regulert marked i EØS, er i samsvar med lov eller forskrifter. Departementet kan fastsette forskrifter om slik kontroll og tiltak for å sikre at det blir gitt korrekt informasjon i tilfeller der den finansielle rapporteringen, *samt rapportering om betalinger til myndigheter*, ikke er i samsvar med lov eller forskrifter. Departementet kan også delegere Finanstilsynets myndighet etter dette ledd eller bestemmelser fastsatt i medhold av dette ledd til regulert marked. Kontroll etter dette ledd føres med den finansielle rapporteringen, *samt rapportering om betalinger til myndigheter*, til utstedere som har Norge som hjemstat.

§ 17-4 annet ledd første punktum skal lyde:

Finanstilsynet kan ilegge foretak som nevnt i § 15-1 tredje ledd overtredelsesgebyr dersom foretakets finansielle rapportering *eller rapportering om betaling til myndigheter*, ikke er i samsvar med lov eller forskrift når overtredelsen har skjedd forsettlig eller uaktsomt.

III

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

Oslo, i finanskomiteen, den 16. mai 2017

Hans Olav Syversen

leder

Tore Hagebakken

ordfører